

جغرافیا و روابط انسانی، زمستان ۱۳۹۷، دوره ۱، شماره ۳

تحلیل ویژگی‌های کیفیت زندگی مهاجران در روستاهای خوابگاهی و نقش آن در

اقتصاد شهری مطالعه موردی: بخش مرکزی، شهرستان ارومیه

ایوب حاجی زاده اصل^۱، رضا قادری^۲

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد، رشته جغرافیا روستایی، دانشگاه پیام نور مرکز ارومیه

۲- استادیار و عضو هیئت علمی، دکترای جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه پیام نور مرکز ارومیه

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۱۲/۰۶

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۹/۱۳

چکیده

هدف از تحقیق بررسی نقش کیفیت زندگی مهاجران در روستاهای خوابگاهی در اقتصاد شهری می‌باشد. نوع تحقیق کاربردی و روش تحقیق توصیفی-تحلیلی و جهت گردآوری اطلاعات از مطالعات اسنادی، کتابخانه‌ای و میدانی استفاده شده است و تجزیه تحلیل اطلاعات هم با استفاده از آمار توصیفی و آمار استنباطی (آزمون‌های همبستگی اسپیرمن و رگرسیون) انجام گرفته است. جامعه آماری نیز روستاهای قزل‌عاشق، الواج و گوگ‌تپه از بخش مرکزی شهرستان ارومیه می‌باشد که طبق سرشماری سال ۱۳۹۵ دارای ۱۷۰۸۱ نفر جمعیت و ۴۴۷۲ خانوار بوده است که براساس فرمول کوکران تعداد ۲۸۲ خانوار جهت انجام تحقیق انتخاب شدند و در انتخاب خانوارها از روش کیفی هدفمند (گلوله برفی) استفاده شده و خانوهای انتخاب شدند که هر روز به شهر رفت و آمد داشته‌اند. نتایج نشان می‌دهد، بین ویژگی‌های فردی جمعیت روستاهای خوابگاهی و مشاغل کاذب شهری و بین سطح درآمد مهاجرین و کیفیت زندگی آنها در روستاهای خوابگاهی رابطه معنی‌داری وجود دارد. همچنین شاخص کیفیت زندگی تأثیرات متفاوتی در اقتصاد شهر ارومیه داشته است. چنانچه افزایش کیفیت زندگی و بهبود وضعیت زندگی مهاجران موجب افزایش اشتغال در مشاغل مختلف مانند دست‌فروشی و پيله وری، سیگار فروشی، بنگاه‌های املاک، بنگاه‌های ماشین، خرده‌فروشی و غیره شده است و افزایش مشاغل موجب افزایش درآمد مهاجران و در نتیجه سرمایه‌گذاری در شهر (خرید و اجاره خانه، مغازه، صنایع، کارگاه تولیدی و غیره) و افزایش میزان تولید و بهبود خدمات شهری به شهرنشینان شده است.

کلید واژه‌ها: روستاهای خوابگاهی، توسعه اقتصادی، شهرستان ارومیه، مشاغل کاذب، مناطق روستایی

مقدمه

روستاهای واقع در پیرامون شهرها به دلیل نزدیکی مکانی و وابستگی فضایی-کالبدی با شهر از امکانات محدودیت‌ها، فرصت‌ها و چالش‌های متعددی برخوردار می‌باشند که در دیگر روستاها به چنین شدتی وجود ندارد. استقرار در پیرامون شهر و بهرمندی از شبکه ارتباطی مناسب، استفاده از زیرساخت‌ها و خدمات شهری به ویژه در زمینه‌های اقتصادی و فرهنگی برای اینگونه از روستاها را امکان‌پذیر می‌کند (خراسانی و رضوانی، ۱۳۹۲: ۵۶). فرصت‌های شغلی، عمدتاً در بخش خدمات، زمینه تامین درآمد و کار را برای ساکنین روستاهای واقع در حریح شهرها، فراهم آورده است، به گونه‌ای که گروهی از این روستاها، کارکردی "خوابگاهی" یافته‌اند. در این میان عامل مهاجرت از روستا به شهر، به ویژه در مورد روستاهای خوابگاهی تاثیر تعیین کننده دارد (بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، ۱۳۸۷: ۱). همچنین، روستاهای اطراف شهرهای مرکزی و حاشیه‌ای با قرار گرفتن در حوزه نفوذ شهری کارکردهایی را در خدمت رفع نیازهای شهرهای مرکزی و حاشیه‌ای در حوزه‌های جغرافیایی، اداری، سیاسی، فرهنگی، کالبدی، خدماتی و خوابگاهی بر عهده می‌گیرند (رضوانی، ۱۳۹۲: ۳۷) و «این روستاها به عنوان خوابگاه و محل سکونت جمعیت اضافی شهرها» مورد استفاده قرار می‌گیرند (شادی طلب و همکاران، ۱۳۹۰: ۲۶).

یکی از بحث‌های که به دلیل افزایش جمعیت در روستاهای خوابگاهی مطرح است، کیفیت زندگی ساکنان در این مناطق است (Slavuj, 2011: 100). به طوری که، روستاهای خوابگاهی، از یک سو، به سبب نزدیکی با شهر از بعضی مزایا و خدمات بهره می‌برند و از سویی دیگر، به دلیل همین نزدیکی، با مشکلاتی روبرو هستند که بر کیفیت زندگی و زیستشان تأثیر می‌گذارد. توسعه شهرک‌ها و روستاهای خوابگاهی، مهاجرپذیری، نامشخص بودن مرز شهر و روستا، آمیختگی اجتماعی و قومیتی از ویژگی‌های این روستاهای هستند و از محدودیت‌ها و مشکلات آنها می‌توان به خطرات کالبدی مربوط به سکونت در مسکن نامناسب و ناامن، نبود حداقل بهداشت محیط، محرومیت از انواع خدمات رفاهی و تسهیلات زیربنایی و کیفیت نازل زندگی و سطح زیست‌پذیری پایین اشاره کرد؛ چرا که اجتماع زیست‌پذیر، اجتماعی است که مسکن مناسب، خدمات و حمایت‌های اجتماعی و گزینه‌های حمل و نقل کافی، آموزش و تنوع فرهنگی را فراهم آورد (جمعه‌پور و طهماسبی، ۱۳۹۲: ۵۰). این شرایط، در مجموع، استقلال فردی و مشارکت مدنی و اجتماعی ساکنان را فراهم می‌آورد (AARP, 2005: 2).

در زمینه کیفیت زندگی در نواحی شهری می‌توان گفت که، در کشورهای در حال توسعه نیز، رشد بی‌سابقه شهرنشینی، محدودیت‌های فیزیکی شهرها را گسترش داده و توسعه کیفی را تضعیف کرده است. حاصل این توسعه ظهور نابرابری، فقر گسترده، آلودگی محیط‌زیست و رشد مکان‌های شهری و به طور کلی پایین آمدن سطح کیفیت زندگی است (Lotfi et al, 2011: 232). به عبارت دیگر روند شتابان شهرنشینی در کشورهای در حال توسعه با تاثیر صرف بر روی جنبه‌های عینی توسعه (رشد) به ویژه در سال‌های پس از جنگ جهانی دوم، نه تنها دستیابی به توسعه را مقدور نداشت، بلکه بر نابسامانی کیفیت عینی و ذهنی شهرهای جهان سوم افزود (رهنمایی و همکاران، ۱۳۹۱: ۵۱). مطالعه کیفیت زندگی و شناسایی عوامل موثر بر آن به شناسایی مناطق مشکل ساز، علل نارضایتی مردم، اولویت‌های مردم در زندگی خود، تاثیر عوامل اجتماعی و جمعیتی بر کیفیت زندگی؛ و بررسی و ارزیابی کارایی سیاست‌ها و راهبردها در رابطه با کیفیت زندگی می‌تواند کمک کند (Shoeibi et al, 2014: 39) و به برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران بینش ارزشمندی به منظور برنامه‌ریزی و

توسعه ارائه می‌دهد (Chen et al, 2016: 51). نتایج حاصل از مطالعات کیفیت زندگی می‌تواند برای بازبینی استراتژی‌های سیاسی قبلی و طراحی سیاست و برنامه‌های آینده، و در نتیجه، برای رسیدن به اهداف برنامه‌های توسعه استفاده شود (Shoeibi et al, 2014: 39). دسترسی به کیفیت زندگی مطلوب و کاهش فاصله بین وضع موجود و وضع مطلوب دغدغه همه تصمیم‌گیرندگان و برنامه‌ریزان شهری است (Babaei et al, 2013: 387). بنابراین، روند بررسی کیفیت زندگی و کاهش فاصله بین وضع موجود و وضع مطلوب در مناطق مختلف شهرها و مناطق پیرامون آنها از جمله روستاهای خوابگاهی از ضروریات است.

همچنین ذکر این نکته نیز قابل توجه است که، کلان شهرها با گسترش خود تاثیراتی را از لحاظ ساختار جمعیتی، کارکردی، اقتصادی و نیز تغییرات مورفولوژیکی از طریق رشد و گسترش کالبدی بر روی روستاها می‌گذارند ولی خود این روستاها نیز دارای تاثیراتی بر روی کلان شهرها هستند یکی از این تاثیراتی که می‌توان به آن اشاره نمود تاثیر اقتصادی است (موسائی، ۱۳۹۳: ۸). رضوانی (۱۳۹۲) بیان می‌دارد تفاوت‌های مکانی منابع اقتصادی موجب اختلاف در چشم‌اندازهای شهری و روستایی شده و در این رابطه هریک از شهرها و روستاها بافت اقتصادی خاص منطقه‌ای خود را گرفته و نقش و عملکرد خود را نیز از همان شرایط باز یافته است (رضوانی، ۱۳۹۲). شکویی (۱۳۸۹) عنوان می‌دارد که در این میان، هر چند مراکز شهری از نظر اقتصادی به حوزه نفوذ خود وابسته است، اما در روابط شهر و روستا، فعالیت‌های مبادله‌ای و از آن جمله مبادلات تجاری و اشتغال مهاجران اساس کار به‌شمار می‌رود، در این میان، وجود بازارهای مناسب برای تولیدات و کالاهای کشاورزی، به جهت وجود تنوع تولید، وجود فرصت‌های شغلی فراوان در شهرها از جمله مواردی هستند که بر روابط شهر و روستا تأثیر گذارند (شکویی، ۱۳۸۹: ۲۸۵).

این پدیده در ایران طی نیم قرن اخیر با برجستگی زیادی همراه بوده است (تمجیدی، ۱۳۹۵: ۱). شهر ارومیه، که طبق سرشماری سال ۱۳۹۵ با ۷۳۶۲۲۴ نفر جمعیت، دهمین شهر پرجمعیت ایران و دومین شهر پرجمعیت منطقه شمال غرب ایران به‌شمار می‌آید (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵) و در حال تبدیل شدن به یک کلانشهر است و طی سه دهه اخیر رشد شتابانی در افزایش جمعیت و همچنین در گسترش سطح داشته، به گونه‌ای که خزش پیوسته این شهر طی دوره مذکور هشت روستا را با تمام زمین‌های زراعی، باغی و مراتع پیرامون‌شان در بافت خود ادغام کرده است. علاوه بر این خزش شهری منصل این شهر منجر به تورم جمعیتی و رشد روستاهای پیرامونی شده است که گاه شدت این تحرک و جابجایی فضایی جمعیت (مهاجرت معکوس) به گونه‌ای است که برخی از این روستاها با تغییر کارکرد، به صورت روستاهای خوابگاهی خود نمایی می‌کنند. روستاهای "گوگ تپه، الواج و قزل عاشق" نیز در نزدیکی ارومیه قرار گرفته و از لحاظ تقسیم‌بندی در رده روستاهای خوابگاهی قرار دارند که می‌توانند پدیدآورنده شرایطی باشند که بر حوزه‌هایی از شهر ارومیه اثرگذار هستند، که با توجه به تمرکز این مطالعه بر حوزه اقتصادی، این تاثیرات می‌تواند اثرات مختلفی در اقتصاد شهر ارومیه و کیفیت زندگی مردم این روستاها داشته باشد. بنابراین، در این پژوهش با در نظر گرفتن سه روستای (گوگ تپه، الواج و قزل عاشق) به عنوان مطالعه موردی تلاش خواهد شد تا تاثیرهای اقتصادی را که روستاهای خوابگاهی بر اقتصاد ارومیه و کیفیت زندگی مهاجران گذاشته‌اند، مورد بررسی قرار گیرد. همچنین تحقیق حاضر تلاش می‌کند به پاسخ‌های زیر پاسخ دهد: (۱) آیا بین ویژگی‌های فردی جمعیت روستاهای خوابگاهی و مشاغل کاذب شهری رابطه معناداری وجود دارد؟ (۲) آیا بین سطح درآمد مهاجرین و

کیفیت زندگی آنها در روستاهای خوابگاهی رابطه معناداری وجود دارد؟ (۳) آیا کیفیت زندگی مهاجران اثرات متفاوتی در ابعاد مختلف اقتصاد شهری در محدوده مورد مطالعه دارد؟

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

- کیفیت زندگی

واژه کیفیت در لاتین (*Qual*) به معنی چیزی و چه و *Quality* به مفهوم چگونگی آمده و *Qol* از منظر واژگانی به معنی چگونگی زندگی و دربرگیرنده تفاوت‌های آن است که برای هر فرد، ویژه و یگانه، و متفاوت با دیگران است (محمدی‌یگانه و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۲). اصطلاح کیفیت زندگی، در پایان جنگ جهانی دوم ابداع شد و این مفهوم در کنار شهرنشینی و جهانی شدن توسعه یافته است (*Chen et al, 2016: 50*). مفهوم کیفیت زندگی به عنوان رشته جداگانه از دهه ۱۹۶۰ میلادی وارد مباحث علمی اروپای غربی و آمریکای شمالی شد (*Pukeliene & Viktorija, 2009*). و اولین آثار در این زمینه، چه از نقطه نظر روانی و چه زیست‌محیطی، در دهه ۱۹۶۰ معرفی شد، علاوه بر این در دهه ۱۹۷۰ توسط جغرافی‌دانانی که پیرامون تفاوت فضایی شاخص‌های اجتماعی مطالعه می‌کردند معرفی شدند و به تمرکز بر کیفیت زندگی فردی و شاخص‌هایی، مانند درآمد، دارایی، اشتغال، وضعیت مسکن و کیفیت محیط زیست در محل سکونت و فرصت تفریح و گذراندن اوقات فراغت پرداختند (*Kladivo & Halas, 2012: 49*). دیوید اسمیت اولین جغرافی‌دانی بود که در مورد کیفیت زندگی، رفاه و عدالت اجتماعی، او در جغرافیا صحبت کرد (*Fahraji Azad et al, 2015: 32*).

در مورد تعریف کیفیت زندگی اتفاق نظر وجود ندارد؛ در واقع، یک مفهوم چند وجهی است که اغلب از سوی رسانه‌ها و سیاست‌مداران مورد استفاده قرار می‌گیرد و به دنبال تعریف دقیق‌تری می‌باشد (*Marans, 2015: 47*). سازمان بهداشت جهانی، کیفیت زندگی را به معنای درک فردی هر فرد از موقعیت خود در زندگی در بستری از فرهنگ‌ها و ارزش‌های اجتماعی که فرد در آن زندگی می‌کند و دارای، انتظارات می‌باشد تعریف می‌کند (*Rana et al, 2009: 14*). از نظر لایارد روابط خانوادگی، وضعیت مالی و اشتغال، روابط فرد در جامعه، آزادی فردی و ارزش‌های شخصی نشان‌دهنده کیفیت زندگی هر فرد می‌باشد (*layard, 2005: 7*). در حال حاضر، بیشتر محققان مفهوم کیفیت زندگی را به عنوان یک مفهوم ذهنی و چند بعدی می‌دانند (*Quaghebeur, 2004: 78; Bartlett et al, 2010: 14*).

علی‌رغم اختلاف نظرهایی که در تعریف کیفیت زندگی است، توافقی ادراکی بین متخصصان وجود دارد؛ آنچه در این ادراک مسلم است، این است که تمامی مطالعات در این مورد تحت دو سرفصل شاخص‌های عینی و شاخص‌های ذهنی صورت می‌گیرند (رضوانی و همکاران، ۱۳۸۸: ۹۴-۹۵). رویکرد ذهنی بر احساسات، ادراکات، عقاید و حالات ذهنی افراد یا گروه‌های مورد مطالعه، تمرکز دارد. رویکرد عینی تلاش می‌کند تا تحقیقاتی بر روی کیفیت زندگی بر اساس طیف گسترده‌ای از شاخص‌های قابل اندازه‌گیری و یا قابل مشاهده در یک فرد و بعد زیست‌محیطی انجام دهد. جغرافی‌دانان دریافته‌اند این اصطلاح پیچیده می‌باشد و به ترکیب هر دو روش ذکر شده در بالا تاکید کردند (*Kladivo & Halas, 2012: 49*). زیرا سنجش آن بدین شکل می‌تواند از توان هر دو رویکرد برای رسیدن به اطلاعات قابل اعتماد و قابل اطمینان‌تر استفاده کند (رضوانی و همکاران، ۱۳۸۸: ۹۵).

کیفیت زندگی، به شدت، متأثر از زمان و مکان است و مؤلفه‌ها و عوامل تشکیل دهنده آن، با توجه به دوره زمانی و مکان جغرافیایی، فرق خواهند کرد. در این میان، کیفیت زندگی مردم و مکان‌های پیرامون شهرها (روستایی حاشیه‌ای شهرها) به عوامل زیادی وابسته است: میزان در دسترس بودن مشاغل با دستمزد مناسب، دسترسی به خدمات مهمی چون آموزش، بهداشت، سلامت، محیط طبیعی، امنیت (جمعه‌پور و طهماسبی، ۱۳۹۲: ۵۰). این در حالی است که مردم شهر نیز، به یک اندازه، به این نیازها وابسته هستند؛ اما مقیاس کوچک و تراکم اندک سکونتگاه‌های روستایی پیرامون، نبود تنوع شغل و درآمد کافی در بخش کشاورزی فاصله و دوری از سایر مراکز سکونتگاهی، عدم وجود راه‌های مناسب و سیستم حمل و نقل کارآمد، اجرای سیاست‌های ضروری برای احیای کیفیت زندگی روستایی را پیچیده‌تر می‌کند (Bullock, 2004: 22). در همین راستا، ویژگی‌هایی که طراحان و برنامه‌ریزان شهری برای افزایش کیفیت زندگی در مناطق و محلات و روستاهای پیرامون شهرها به هنگام برنامه‌ریزی باید به آنها توجه کنند عبارتند از: ۱- ویژگی‌های فیزیکی مانند اندازه و موقعیت بلوک شهری، ساختمان‌ها، خیابان‌ها، پیاده‌روها، فضای سبز و مناطق مهم و برجسته. ۲- دسترسی مناسب به مغازه‌های خرده فروشی، فضای پارکینگ‌ها، مدارس، اماکن ورزشی، فرهنگی و بازار. ۳- دسترسی به مراقبت‌های بهداشتی، بهداشت فردی و سلامت محیط زیست و ایجاد امنیت. ۴- ارتباطات شامل فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات. ۵- آزادی شامل آزادی بیان، حریم شخصی (Białowolska, 2016: 88)

- اقتصاد شهری

در میان علوم اقتصادی، اقتصاد شهری و منطقه‌ای یک حوزه مطالعاتی است که هدف آن درک ارتباط بین فضای خانه و زندگی اقتصادی است (Ioan-Franc, 2015: 701). اقتصاد شهری بر مبنای تقاطع جغرافیا و اقتصاد تعریف می‌شود. اقتصاد به بررسی انتخاب‌های افراد با توجه به منابع کمیاب می‌پردازد (موسائی، ۱۳۹۳: ۲). همچنین، اقتصاد شهری به مسائل مهمی همچون تخصیص عوامل تولید و توزیع درآمد واقعی (کالا و خدمات) در داخل و بین مناطق شهری، به طور علمی می‌پردازد (صفری و حاتمی، ۱۳۹۰: ۱). انتشار کتاب آلسو با عنوان «مکان و کاربری اراضی» را می‌توان نقطه آغازین اقتصاد شهری با عنوان رشته‌ای علمی با بنیان نظری سازگار دانست. اقتصاد شهری که در دهه‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ رشد کرد، از پیشرفت‌های اقتصاد خرد در دهه‌های گذشته و ابزارهای غنی تحلیل رفتار مصرف کننده، بنگاه‌ها و بازارها بهره‌مند شد. می‌توان گفت، زبان تحقیقات نظری در باره اقتصاد شهری تا حدودی حاصل پیشرفت‌های بود که در نظریه اقتصاد خرد، در دوره‌ی بعد از چنگ جهانی دوم صورت گرفته بود (هادی‌زنوز، ۱۳۸۸: ۶).

از نظریه‌های مطرح شده (یا همان مدل‌های اقتصادی) می‌توان به (۱) مکان‌یابی فعالیت‌های کشاورزی (یا -فاصله تا بازار) که توسط اقتصاددان آلمانی وان تونن مطرح شده (۲) مکان‌یابی صنایع که توسط آلفرد وبر مطرح شده (۳) مکان‌یابی خدمات که توسط والتر کریستالر مطرح شده اشاره نمود در مدل مکان‌یابی خدمات که به نظریه مکان مرکزی نیز معروف است می‌توان این گونه بیان نمود که این نظریه نخستین بار پیش از سال ۱۹۴۴ میلادی توسط اقتصاد دان آلمانی «والتر کریستالر» مطرح و سپس توسط اقتصاددانان دیگری به نام «آگوست لش» در سال ۱۹۴۰ در مورد شهرهای و روستاهای پیرامون آنها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت، این نظریه مبتنی بر این است که اصولاً مصرف کنندگان کالا و خدمات سعی دارند کالاهای مورد نیاز خود را از نزدیکترین مرکز تولید و عرضه کالا به دست آورند و با این کار از هزینه‌های جابه‌جایی بکاهند و در واقع بهای کمتری برای هر کالا بپردازند. در اقتصاد شهری امروز با تجمع تولیدات و مراکز فروش در شهرها و نیاز

به جلب مشتری و نیز فاصله‌گیری شهرها از هم و توسعه چشمگیر دیگر شهرها با توجه به افزایش جمعیت و گسترش بی‌اندازه شهرها این نظریه یا مدل، کاربردهای بسیاری داشته است. ایجاد فروشگاه‌های زنجیره‌ای و ... که در شهرها و روستاهای پیرامون بر اساس این نظریه شکل گرفته است و عرضه کالا و خدمات را تحت پوشش قرار می‌دهد، اهمیت زیادی دارد (موسائی، ۱۳۹۳: ۸).

به طور کلی، از نظر اقتصادی می‌توان گفت که سه نوع رابطه مصرفی، تولیدی و مالی بین نواحی روستایی و شهری وجود دارد. روابط مصرفی در تقاضا برای کالاهای نهایی خلاصه می‌شود. این روابط در تمام نقاط وجود دارد. روابط تولیدی در واقع همان پیوندهای پسین و پیشین موجود برای تولید انواع کالاها و خدمات است که بین نقاط شهری و روستایی شکل می‌گیرد. روابط مالی به صورت مختلف در روابط شهر و روستای شکل گرفته است (مطیعی لنگرودی و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۲۳). برای مثال می‌توان به پرداخت اجاره توسط روستاییان به مالکان ساکن در شهرها و یا پس انداز روستاییان در بانک‌ها و سایر نهادها شهری را نام برد (تقی‌زاده و صرافی، ۱۳۸۷: ۷۹). لازم به ذکر است که مطالعات زیادی که به طور مستقیم مسئله مهاجران در روستاهای خوابگاهی را تحت پوشش قرار بدهد انجام نگرفته است. بنابراین در جدول ۱ به خلاصه‌ای از مطالعاتی که در این باره انجام شده است، اشاره شده است.

جدول ۱: خلاصه‌ای از مطالعات صورت گرفته در زمینه موضوع مورد بحث

محقق و سال	نتیجه گیری
ظاهری (۱۳۸۹)	تغییرات کالبدی قابل توجهی در روستاهای خوابگاهی مورد مطالعه به وقوع پیوسته است از بین رفتن زمینهای زراعی و باغی به نفع دیگر کاربری‌ها بالاخص کابری مسکونی از تبعات منفی این کاربری‌ها بوده است
رضوانی (۱۳۸۶)	شکل‌گیری کارکردهای جدید گردشگری، سکوتی و صنعتی و جایگزینی آنها به جای کارکردهای سنتی ناحیه یعنی کشاورزی و دامداری از جمله این تغییرات بوده است. و از آنجایی که این تغییرات براساس طرح و برنامه و مدیریت مؤثر نبوده است لذا، آثار و پیامدهای نامطلوبی در ناحیه به جای گذاشته است
قیاسی نوعی، ۱۳۸۷	در زمینه‌ی روابط تجاری، اداری و آموزشی نفوذ شهر شاندیز و سپس شهرهای مشهد و طرقله و در زمینه روابط بهداشتی نفوذ شهر مشهد بسیار با اهمیت است. از نظر میزان مالکیت شهرنشینان اگرچه هنوز رقم پایینی برآورد شده است ولی با توجه به تشدید روند تملک از سال ۱۳۸۰ و ضریب تغییر کاربری‌ها به طبع عوامل مساعد طبیعی توریستی می‌توان پیش‌بینی کرد که در آینده تحول عظیمی در میزان مزبور و نیز گسترش ویلانیشینی و اقامتگاه‌های ثانویه به زیان کاربری‌های زراعی پدید خواهد آمد. بنابراین ساماندهی روابط تجاری، اداری و بهداشتی از یک طرف و قلمرو کاربری‌های مختلف از اولویت زیادی برخوردار است.

تغییرات کالبدی قابل توجهی در روستاهای خوابگاهی مورد مطالعه بوقوع پیوسته است. از بین رفتن زمین های زراعی و باغات به نفع دیگر کاربری ها و بالاخص کاربری مسکونی از تبعات منفی این تغییرات بوده است.	ظاهری (۱۳۹۱)
افزایش آگاهی مدیران محلی نسبت به وضعیت زیست پذیری روستاهای پیرامون شهری و عوامل موثر بر آن، حرکت در جهت برنامه ریزی و مدیریت محلی در جهت حل یکپارچه مشکلات و مسائل شکل گرفته و طیف شهری- روستایی و نهایتاً کاهش شکاف زیست پذیری سکونتگاه های شهری و روستایی هست.	خراسانی و رضوانی (۱۳۹۲)
روابط متقابل فضایی و نیز عملکرد موجود بین کلانشهر تبریز و روستاهای مورد مطالعه، نقش عمده ای در تحولات جمعیتی، اقتصادی و کالبدی روستاها داشته است.	ظاهری و کارگر (۱۳۹۵)

منبع: مطالعات کتابخانه‌ای، ۱۳۹۷

روش تحقیق

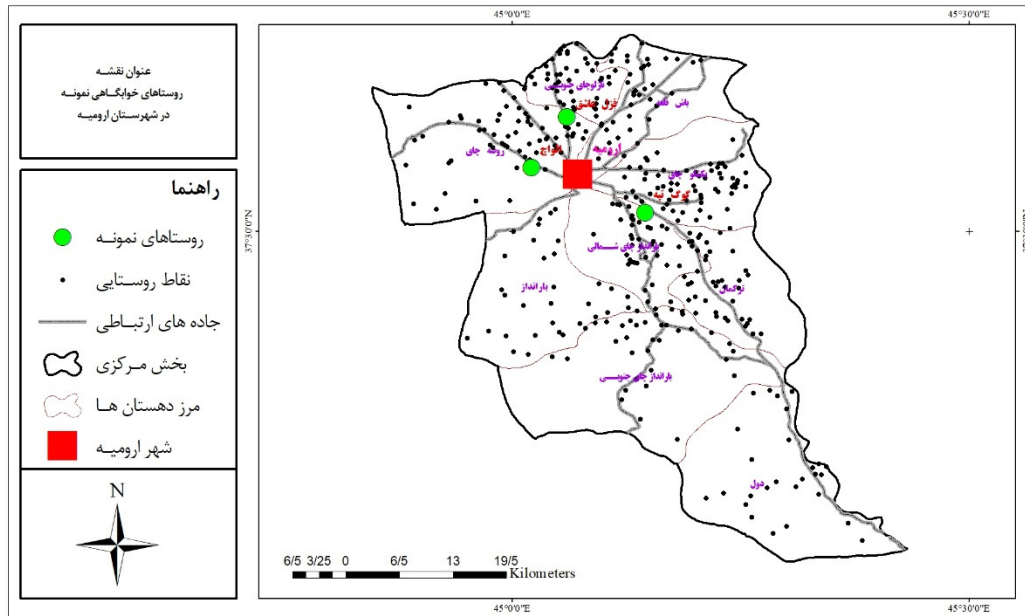
تحقیق حاضر از لحاظ هدف از کاربردی و از نظر ماهیت و روش توصیفی - تحلیلی می‌باشد. جهت جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز از مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی (مشاهده، مصاحبه و پرسشنامه محقق ساخته) استفاده شده است. قلمرو مکانی تحقیق ۳ روستای خوابگاهی "قزل عاشق، الوج و گوگ‌تپه" از بخش مرکزی شهرستان ارومیه در استان آذربایجان غربی می‌باشد. انتخاب این روستاها به عنوان قلمرو مکانی به این علت است که، روستاهای فوق‌الذکر در نزدیکی شهر ارومیه قرار گرفته‌اند و از لحاظ تقسیم‌بندی در رده روستاهای خوابگاهی این شهر به شمار می‌آیند که می‌توانند پدیدآورنده شرایطی باشند که بر حوزه‌هایی از شهر ارومیه اثرگذار باشند. با توجه به اینکه رسالت این تحقیق بررسی کیفیت زندگی در روستاهای خوابگاهی پیرامون کلانشهر ارومیه و اثرات اقتصادی آن در شهر می‌باشد. لذا، این روستاها برای انجام تحقیق انتخاب شدند. جامعه آماری این تحقیق نیز شامل ۲ روستا به نام (قزل عاشق و الوج) از دهستان روضه‌چای با ۱۰۰۰، ۱۱۲۹۱ نفر جمعیت در قالب ۱۵۷۲ خانوار و یک روستا به نام (گوگ تپه) از دهستان باراندوز چای شمالی با ۳۱۰۰ جمعیت و ۴۸۲ خانوار می‌باشد (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵). که جمعاً این سه روستا دارای ۴۴۷۲ خانوار و ۱۷۰۸۱ نفر جمعیت می‌باشند (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵). بر همین اساس حجم نمونه تحقیق نیز با استفاده از فرمول اصلاح شده کوکران تعداد ۲۶۸ خانوار محاسبه گردیده است (جدول ۲) و (شکل ۱).

جدول (۲): جمعیت و خانوار و تعداد پرسشنامه محدوده مورد مطالعه

شهرستان	بخش	دهستان	روستا	جمعیت	خانوار	تعداد پرسشنامه
ارومیه	مرکزی	روضه چای	قزل عاشق	۴۵۶۱	۱۲۶۱	۸۰
		روضه چای	الواج	۹۶۷۰	۲۳۷۵	۱۵۰

۵۳	۸۳۶	۲۸۵۰	گوگ تپه	باراندوز چای شمالی		
۲۸۲	۴۴۷۲	۱۷۰۸۱	جمع			

منبع: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵ و یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷

شکل (۱): موقعیت روستاهای نمونه نسبت شهر ارومیه

در جهت پاسخگویی به سوالات تحقیق پرسشنامه‌ای در ابعاد کیفیت زندگی (اقتصادی، اجتماعی، محیطی و کالبدی) و شاخص‌های اقتصاد شهری (درآمد، اشتغال، سرمایه‌گذاری، تولید و خدمات) و انواع مشاغل کاذب با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای در سال ۱۳۹۵ و منابع در دسترس تدوین و در بین نمونه آماری توزیع شد. و پس از پر کردن ۳۰ مورد از پرسشنامه‌ها به منظور سنجش پایایی تحقیق از روش آلفای کرونباخ استفاده شد و مقدار ۰.۸۹٪ به دست آمد که بیانگر مطلوب بودن ابزار تحقیق است (جدول ۳). روش تجزیه و تحلیل داده‌ها و اطلاعات بصورت کمی و با استفاده از آمارهای توصیفی و آمار استنباطی (ضریب همبستگی اسپیرمن، رگرسیون) می‌باشد.

جدول (۳): شاخص‌های مورد سنجش در اقتصاد شهری و کیفیت زندگی

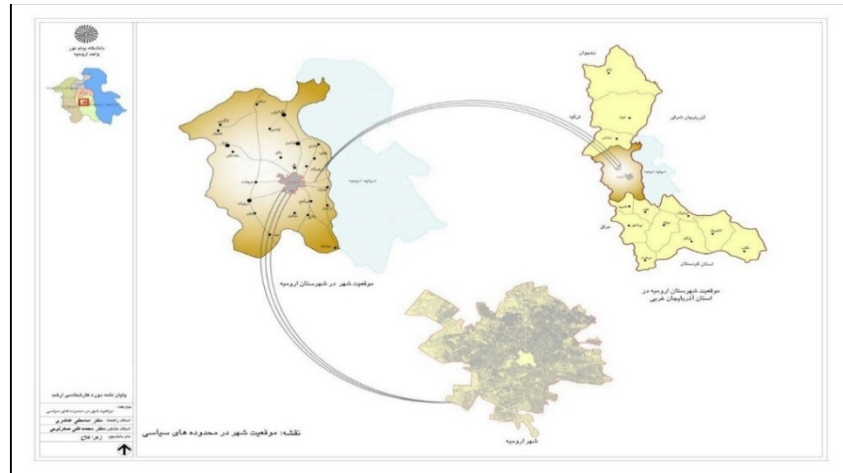
روایی	گویه‌ها	شاخص	ابعاد
۰/۸۳۰	افزایش مشاغل جانبی مانند دستفروشی، دلالی و غیره، افزایش زمینه های اشتغال در زمینه خدماتی، افزایش انگیزه جهت بهبود وضعیت کار و فعالیت	اشتغال	اقتصاد شهری
۰/۶۴۶	افزایش میزان درآمد شهرنشینان در نتیجه حضور مهاجرین، افزایش قیمت اراضی کشاورزی در اطراف شهر، پایداری و افزایش قیمت مسکن و زمین در شهر، افزایش تنوع به منابع درآمدی شهرنشینان	درآمد	
۰/۷۳۴	ارائه خدمات مالی و اعتباری از طرف نهادهای ذیربط به شهرنشینان در جهت ایجاد مشاغل جدید، افزایش فرصت‌های پس انداز خانوارها، افزایش سرمایه گذاری در مشاغل جدید	سرمایه-گذاری	
۰/۷۴۲	افزایش سرمایه گذاری در مشاغل جدید، ارائه خدمات مالی و اعتباری از طرف نهادهای ذیربط به شهرنشینان در جهت ایجاد مشاغل جدید، افزایش فرصت های پس انداز خانوارها	تولید	
۰/۸۱۱	میزان دسترسی به خصوص اطلاعات قیمت، رضایت مندی از حضور مهاجران در شهر، رضایت مندی از خدمات اجتماعی	خدمات	
۰/۶۰۳	کاهش هزینه های زندگی در بعد مسکن، افزایش قیمت مسکن و دارایی ها، امید به آینده شغلی، ایجاد انگیزه جهت بهبود وضعیت کار، ایجاد انگیزه جهت پیشرفت شغلی	اقتصادی	کیفیت زندگی
۰/۶۲۲	احساس امنیت اعضای خانواده، احساس عدالت اجتماعی و برابری میان روستا و شهر، رضایت از زندگی، امید به آینده، بهبود فضاهای مورد نیاز اعضای خانوار، رضایت از موقعیت اجتماعی	اجتماعی	
۰/۶۲۶	توسعه جایگاه های دفع زباله، بهبود وضعیت معابر روستا از نظر بهداشتی، بهبود روش های بهداشتی جمع آوری زباله، میزان آلودگی هوا	محیطی	
۰/۷۸۹	استفاده از سبک معماری استاندارد، رضایت از موقعیت قرارگیری بنا، رضایت از فرایند نوسازی مسکن، رضایت از وجود تسهیلات رفاهی	کالبدی	
۰/۷۶۲	دست فروشی و پيله وری، سیگار فروشی، بنگاه های املاک، بنگاه های ماشین، خرده فروشی	مشاغل کاذب	

مأخذ: مطالعات کتابخانه‌ای تحقیق، ۱۳۹۷

محدوده مورد مطالعه

شهرستان ارومیه با مساحت ۱۰،۵۴۸ هکتار، روی مدار ۳۷ درجه و ۳۲ دقیقه در نیم کره شمالی از خط استوا قرار گرفته است. همچنین روی نصف النهار ۴۵ درجه و دقیقه طول شرقی از نصف النهار گرینویچ قرار دارد (شکل ۲). ارتفاع این شهرستان ۱۳۳۲ کیلومتر از آب های آزاد است. وسعت شهرستان این شهرستان ۱۵/۸ درصد مساحت کل استان را تشکیل می‌دهد و بیش از ۲۰ درصد روستاهای استان در این شهرستان قرار دارد.

این شهرستان در امتداد مرز ایران، ترکیه و عراق به صورت نوار عمودی در غرب کشیده شده است. شمالی ترین نقطه آن روستای قره باغ در بخش انزل و جنوبی ترین نقطه آن روستای بالستان در بخش مرکزی می باشد. در جنوب به دو شهرستان اشنویه و نقده، در شمال به شهرستان سلماس و در شرق به دریاچه ارومیه محدود می گردد. براساس سرشماری سال ۱۳۹۵ این شهر ارومیه دارای ۷۳۷۲۲۴ نفر جمعیت و ۲۲۵۰۵۰ خانوار بوده است.

شکل (۲): موقعیت جغرافیایی و سیاسی شهرستان ارومیه

یافته‌های تحقیق

یافته‌های توصیفی تحقیق نشان داد از نظر جنسیت ۴۲/۲ درصد از پاسخگویان مرد و ۵۷/۸ درصد نیز زن بودند. از نظر سن نیز ۱۱/۲ درصد نمونه آماری از پاسخگویان بین گروه سنی ۱۰ تا ۲۰ سال، ۳۵/۴ درصد از گروه سنی ۲۱ تا ۳۰ سال، ۲۰/۹ درصد از گروه سنی ۳۱ تا ۴۰ سال، ۱۳/۴ درصد از گروه سنی ۴۱ تا ۵۵ سال و ۱۷/۵ درصد از پاسخگویان ۵۵ سال به بالا بودند. از نظر سطح سواد، ۲۷/۶ درصد از پاسخگویان بی سواد و ابتدایی، ۱۴/۹ درصد دارای سواد راهنمایی، ۳۱/۳ درصد دیپلم، ۱۰/۴ درصد فوق دیپلم و ۱۵/۷ درصد لیسانس و بالاتر بودند. از نظر شغل نیز ۱۸/۷ درصد از پاسخگویان دارای شغل دولتی، ۱۷/۵ درصد کشاورز، ۳۱/۳ درصد شغل آزاد، ۱۱/۹ درصد بازنشسته، ۱۱/۶ درصد دانشجو و دانش آموز و ۹ درصد در سایر مشاغل اشتغال داشته‌اند. همچنین از نظر درآمد ۱۹/۴ درصد از پاسخگویان ماهانه درآمد ۴۵۰/۰۰۰ تومان، ۱۸/۷ درصد درآمد بین ۴۵۰/۰۰۰ تا ۷۹۹/۰۰۰، ۲۸/۴ درصد درآمد ماهانه بین ۷۹۹/۰۰۰ تا ۱/۲۰۰/۰۰۰ و ۳۳/۶ درصد درآمد بالای ۱/۲۰۰/۰۰۰ در ماه داشتند (جدول ۵).

جدول (۵): توزیع فراوانی و درصد پاسخهای نمونه آماری به حقوق و درآمد ماهیانه

درصد تجمعی	در صد	فراوا نی	حقوق و درآمد ماهیانه (تومان)
۱۹/۴	۱۹/۴	۵	۴۵۰/۰۰۰
۳۸/۱	۱۸/۷	۵۰	۴۵۰/۰۰۰ تا ۷۹۹/۰۰۰
۶۶/۴	۲۸/۴	۷۶	۷۹۹/۰۰۰ تا ۱/۲۰۰/۰۰۰
۱۰۰	۳۳/۶	۹۰	۱/۲۰۰/۰۰۰ به بالا

ویژگی‌های جمعیت روستاهای خوابگاهی و مشاغل کاذب شهری

برخی از افراد مهاجری که در روستاهای خوابگاهی ساکن هستند، در شهر در مشاغل کاذب مشغول فعالیت هستند. بر همین اساس اولویت‌بندی نظرات افراد نمونه در مورد وجود مشاغل کاذب شهری در جدول (۶) آورده شده است و بر این اساس «بنگاه‌های املاک» ($CV=0/366$)، مشاغل «خرده فروشی» ($CV=0/368$)، «سیگار فروشی» ($CV=0/375$)، «بنگاه‌های ماشین» ($CV=0/490$)، به عنوان مهمترین مشاغل کاذبی هستند که جمعیت روستاهای خوابگاهی در سطح شهر ارومیه در آن مشغول فعالیت هستند. همچنین در مشاغل «دست فروشی و پیله وری» با ($CV=0/598$) کمترین تعداد جمعیت مشغول هستند.

جدول (۶): اولویت بندی دیدگاه پاسخگویان در مورد زمینه اشتغال در مشاغل کاذب شهری

رتبه	ضریب تغییرات	میانگین	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	درصد	گویه
۱	۰/۳۶۸	۳/۳۲	۳/۷	۱/۸ ۰	۲۲	۱/۱ ۳	۵۰/۴	درصد	دست فروشی و پیله وری
۲	۰/۳۶۶	۳/۲۳	۳/۷	۲/۳ ۱	۳۰/۶	۳۴	۱۰/۴	درصد	سیگار فروشی
۳	۰/۳۷۵	۲/۷۳	۱۶/۸	۲/۹ ۳	۳۵/۸	۱/۱ ۳	۱۰/۴	درصد	بنگاه‌های املاک
۴	۰/۴۹۰	۲/۵۴	۶/۷	۱/۳ ۸	۲۵/۴	۲/۴ ۲	۲۷/۲	درصد	بنگاه‌های ماشین
۵	۰/۵۹۸	۲/۰۴	۲۲/۴	۱۹	۳۶/۶	۱/۳ ۲	۹/۷	درصد	خرده فروشی

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷

رابطه ویژگی‌های فردی و مشاغل کاذب

در این قسمت از تحقیق رابطه بین ویژگی‌های فردی پاسخگویان در روستاهای خوابگاهی مورد مطالعه با ایجاد مشاغل کاذب در شهر ارومیه با استفاده از انواع آزمون‌های همبستگی مورد سنجش قرار گرفت و نتایج حاصله نشان داد که، بین مشاغل کاذب با متغیرهای سن با مقدار همبستگی، $0/534$ و سطح معناداری $0/003$ ، متغیر تحصیلات با مقدار همبستگی $0/526$ و سطح معناداری $0/000$ ، متغیر شغل با مقدار همبستگی $0/552$ و سطح معناداری $0/000$ ، متغیر درآمد ماهیانه خانوار با مقدار همبستگی $0/525$ و سطح معناداری $0/020$ و متغیر محل اقامت با مقدار همبستگی $0/278$ و سطح معناداری $0/044$ رابطه معناداری وجود دارد (جدول ۷)

جدول (۷): ضریب همبستگی و سطح معنی‌داری بین متغیرهای تحقیق

متغیر وابسته	متغیرهای مستقل	ضریب همبستگی	مقدار همبستگی	سطح معنی‌داری
مشاغل کاذب	سن	پیرسون	*۰/۵۳۴	۰/۰۰۳
	سطح تحصیلات	توافق پیرسون	**۰/۵۲۶	۰/۰۰۰
	وضعیت تأهل	لامبدا	۰/۳۶۲	۰/۵۴۵
	شغل	توافق پیرسون	**۰/۵۵۲	۰/۰۰۰
	هزینه ماهیانه خانوار	پیرسون	*۰/۵۲۵	۰/۰۰۲۰
	محل اقامت	لامبدا	*۰/۲۷۸	۰/۰۴۴

** معنی‌داری در سطح اطمینان ۱ درصد، * معنی‌داری در سطح اطمینان ۵ درصد

درآمد مهاجرین و کیفیت زندگی آنها در روستاهای خوابگاهی

در این قسمت از تحقیق به بررسی سطح درآمد مهاجران در هر یک از روستاهای مورد مطالعه با استفاده از آزمون کروسکال‌والیس پرداخته شده است. نتایج این آزمون نشان داد که روستای گوگ‌تپه با میانگین عددی ۱۳۸/۴۶ در وضعیت بهتری نسبت به روستاهای دیگر قرار دارد و روستای قزل‌عاشق با میانگین ۱۲۵/۷۹ در سطح پایین‌تری نسبت به بقیه قرار دارد (جدول ۸).

جدول (۸): رتبه بندی روستاهای مورد مطالعه از نظر سطح درآمد

روستا	تعداد	میانگین عددی	Chi-Square	df	Asymp. Sig.
قزل‌عاشق	۸۰	۱۲۵/۷۹	۰/۳۳۸	۲	۰/۸۲۴
الواج	۱۵۰	۱۳۴/۱۶			
گوگ‌تپه	۵۳	۱۳۸/۴۶			

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷

سطح کیفیت زندگی در روستاهای مورد مطالعه نیز نشان داد که، در بعد اجتماعی روستای قزل‌عاشق با میانگین ۱۳۵ در رتبه اول، در بعد اقتصادی روستای گوگ‌تپه با میانگین ۱۴۱/۰۴ در رتبه اول، در بعد زیست محیطی روستای الواج با میانگین ۱۳۵/۷۳ در رتبه اول، در بعد کالبدی روستای گوگ‌تپه با میانگین ۱۴۴/۵۵ در رتبه اول و بطور کلی در زمینه شاخص کیفیت زندگی روستای گوگ‌تپه با میانگین ۱۳۸/۵۱ در رتبه اول قرار دارد و از بقیه روستاها در سطح بالاتری قرار دارد و مهاجران این روستا در وضعیت مناسب‌تری قرار دارند (جدول ۹).

جدول (۹): تحلیل شاخص‌های کیفیت زندگی در روستاهای مورد مطالعه

روستاها	رتبه	اجتماعی		اقتصادی		زیست محیطی		کالبدی		کیفیت زندگی	
		میانگین عددی	رتبه	میانگین عددی	رتبه	میانگین عددی	رتبه	میانگین عددی	رتبه	میانگین عددی	رتبه
قزل عاشق	۸۰	۱۳۵	۱	۱۳/۴۷	۲	۱۲/۹۴	۳	۱۳/۳۸	۳	۱۳/۳۸	۲
الواج	۱۵۰	۱۳/۹۱	۲	۱۳/۷۱	۳	۱۳/۷۳	۱	۱۳/۱۰	۲	۱۳/۱۹	۳
گوگ تپه	۵۳	۱۳/۸۴	۳	۱۴/۰۴	۱	۱۳/۳۵	۲	۱۴/۵۵	۱	۱۳/۵۱	۱
<i>Chi-Square</i>		۱/۱۱۳		۰/۴۹۳		۰/۳۸۴		۱/۱۶۸		۰/۲۱۳	
<i>df</i>		۲		۲		۲		۲		۲	
<i>Asym p. Sig.</i>		۰/۵۷۳		۰/۷۸۲		۰/۸۲۵		۰/۵۵۸		۰/۸۹۹	

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷

در این قسمت نیز به بررسی رابطه بین درآمد مهاجرین در روستاهای خوابگاهی و کیفیت زندگی آنها با استفاده از آزمون همبستگی اسپیرمن پرداخته شده است. نتایج حاصله از این آزمون نشان می‌دهد که، بین درآمد مهاجران و ابعاد اقتصادی، اجتماعی و کالبدی و همچنین شاخص کیفیت زندگی در سطح آلفای ۰/۰۱ رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. ولی بین شاخص درآمد و شاخص زیست محیطی با سطح معناداری ۰/۵۸۰ هیچ رابطه‌ای ملاحظه نگردیده است (جدول ۱۰).

جدول (۱۰): سنجش میزان همبستگی بین درآمد مهاجرین و کیفیت زندگی

متغیر	همبستگی اسپیرمن	اجتماعی	اقتصادی	زیست- محیطی	کالبدی	کیفیت زندگی
درآمد	ارزش همبستگی	۰/۲۷۷**	۰/۲۴۴**	-۰/۰۳۴	۰/۳۳۱**	۰/۳۷۴**
	سطح معناداری	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۵۸۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های تحقیق (***) معناداری همبستگی در سطح (۰/۰۱)

اثرات مهاجران در اقتصاد شهری

در این قسمت از تحقیق به اثرات میزان کیفیت زندگی مهاجران در اقتصاد شهری از آزمون رگرسیونی چند متغیره استفاده شده است. همان‌طوری که در جدول شماره ۱۱ ملاحظه می‌شود، مدل رگرسیونی با مقدار p -value معادل ۰/۰۰۰ معنادار است. همچنین با بررسی مقادیر به دست آمده در ستون تغییرات R^2 و سطوح

معناداری این تغییرات، ملاحظه می‌شود که شاخص کیفیت زندگی در روستاهای خوابگاهی مورد مطالعه با مقدار ۰/۳۷۱ تغییر در اقتصاد شهر ارومیه از دیدگاه مهاجران داشته است.

جدول (۱۱): تحلیل واریانس عوامل تاثیرگذار در اقتصاد شهری

sig	آماره تغییرات		سطح معناداری مدل	ضریب تعیین (R^2)	ضریب همبستگی (R)
	آماره F تغییرات	تغییرات (R^2)			
۰/۰۰۰	۳۰/۹۲	۰/۳۷۱	۰/۰۰۰	۰/۳۷۱	۰/۶۰۹

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷

در ادامه، نتایج حاصل از بررسی ضرایب جزئی مدل رگرسیون چند متغیره در جدول شماره (۱۲) ارائه شده است. چنانچه، با نگاهی به مقادیر $BETA$ روشن است که یک واحد تغییر در انحراف معیار شاخص کیفیت زندگی به ترتیب ۰/۴۵۴، ۰/۱۴۹، -۰/۰۵۶، ۰/۲۱۸ و ۰/۲۶۷ واحد موجب تغییر در ابعاد اشتغال، درآمد، سرمایه، تولید و خدمات شده است. بنابراین می‌توان گفت، شاخص کیفیت زندگی تأثیرات متفاوتی در اقتصاد شهر ارومیه داشته است. چنانچه افزایش کیفیت زندگی و بهبود وضعیت زندگی مهاجران موجب افزایش اشتغال در مشاغل مختلف مانند دست فروشی و پیله وری، سیگار فروشی، بنگاه‌های املاک، بنگاه‌های ماشین، خرده فروشی و غیره شده است و افزایش مشاغل موجب افزایش درآمد مهاجران و در نتیجه سرمایه گذاری در شهر (خرید و اجاره خانه، مغازه، صنایع، کارگاه تولیدی و غیره) و افزایش میزان تولید و بهبود خدمات شهری به شهرنشینان شده است (جدول ۱۲) و (شکل ۲).

جدول (۱۲): ضرایب شدت روابط میان مولفه‌های کیفیت زندگی و اقتصاد شهری

سطح معناداری	T	ضریب استاندارد	ضریب غیر استاندارد		متغیرها
		$BETA$	خطای استاندارد	B	
۰/۰۰۰	۷/۳۸		۰/۱۷۱	۱/۲۵۹	عرض از مبدا
۰/۰۰۰	۷/۷۹	۰/۴۵۴	۰/۰۳۹	۰/۳۰۲	اشتغال
۰/۰۰۷	-۲/۷۳	-۰/۱۴۹	۰/۰۴۲	-۰/۱۱۴	درآمد
۰/۳۶۰	-۰/۹۱۷	-۰/۰۵۶	۰/۰۴۸	-۰/۰۴۴	سرمایه
۰/۰۰۰	-۳/۶۳	۰/۲۱۸	۰/۰۴۳	۰/۱۵۷	تولید
۰/۰۰۰	۵/۱۴	۰/۲۶۷	۰/۰۴۴	۰/۲۲۷	خدمات

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷

شکل (۲): اثرات کیفیت زندگی در اقتصاد شهری

نتیجه گیری

تحقیق حاضر به دنبال بررسی رابطه بین کیفیت زندگی روستاهای خوابگاهی با اقتصاد شهری در روستاهای پیرامون شهر ارومیه بوده است. یافته‌های تحقیق نشان داد که، در زمینه مشاغل کاذب مهاجران در شهر ارومیه نشان داد که، مهاجران با ضریب تغییرات ۰/۳۶۶ در مشاغل بنگاه‌های املاک، با ضریب تغییرات ۰/۳۶۸ در مشاغل خرده فروشی، با ضریب تغییرات ۰/۳۷۵ در مشاغل سیگار فروشی، با ضریب تغییرات ۰/۴۹۰ در مشاغل بنگاه‌های ماشین به عنوان مهمترین ویژگی جمعیت روستاهای خوابگاهی و مشاغل کاذب شهری مشخص شدند. همچنین گویه «دست فروشی و پيله وری» ($CV=0/598$) کم اهمیت‌ترین گویه بود. همچنین نتایج در زمینه رابطه بین ویژگی‌های فردی پاسخگویان در روستاهای خوابگاهی مورد مطالعه با ایجاد مشاغل کاذب در شهر ارومیه نشان داد که، بین مشاغل کاذب با متغیرهای سن با مقدار همبستگی، ۰/۵۳۴ و سطح معناداری ۰/۰۰۳، متغیر تحصیلات با مقدار همبستگی ۰/۵۲۶ و سطح معناداری ۰/۰۰۰، متغیر شغل با مقدار همبستگی ۰/۵۵۲ و سطح معناداری ۰/۰۰۰، متغیر درآمد ماهیانه خانوار با مقدار همبستگی ۰/۵۲۵ و سطح معناداری ۰/۰۲۰ و متغیر محل اقامت با مقدار همبستگی ۰/۲۷۸ و سطح معناداری ۰/۰۴۴ رابطه معناداری وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد، روستای گوگ‌تپه از نظر درآمد با میانگین عددی ۱۳۸/۴۶ در وضعیت بهتری نسبت به روستاهای دیگر قرار دارد و روستای قزل‌عاشق با میانگین ۱۲۵/۷۹ در سطح پایین‌تری نسبت به بقیه قرار دارد. همچنین در زمینه شاخص کیفیت زندگی روستای گوگ‌تپه با میانگین ۱۳۸/۵۱ در رتبه اول قرار دارد و از بقیه روستاها در سطح بالاتری قرار دارد و مهاجران این روستا در وضعیت مناسب‌تری قرار دارند. همین‌طور نتایج در زمینه رابطه بین درآمد مهاجرین در روستاهای خوابگاهی و کیفیت زندگی نشان داد که، بین درآمد مهاجران و ابعاد اقتصادی، اجتماعی و کالبدی و همچنین شاخص کیفیت زندگی در سطح آلفای ۰/۰۱ رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. با توجه به این افزایش میزان کیفیت زندگی مهاجران در روستاهای خوابگاهی تأثیرات مختلفی در اقتصاد شهر ارومیه داشته است. چنانچه، افزایش کیفیت زندگی و بهبود وضعیت زندگی مهاجران موجب افزایش اشتغال در مشاغل مختلف مانند دست فروشی و پيله وری، سیگار فروشی، بنگاه‌های املاک، بنگاه‌های ماشین، خرده فروشی و غیره شده است و افزایش مشاغل موجب افزایش درآمد مهاجران و در نتیجه سرمایه‌گذاری در شهر (خرید و اجاره خانه، مغازه، صنایع، کارگاه تولیدی و غیره) و افزایش میزان تولید و بهبود خدمات شهری به شهرنشینان شده است. در همین زمینه پیشنهادهای به شرح زیر ارائه می‌شود: (۱) برای کاهش

فشار وارده بر شهر ارومیه به لحاظ جمعیت و فعالیت، با حرکت از سیاست تمرکززدایی و برقراری تعادل فضایی، ایجاد و توسعه خوابگاه‌های روستایی در اطراف شهرها باید از عمده‌ترین استراتژیها مورد توجه قرار گیرد و در ضمن سعی بر این باشد که تا روستاهای مزبور صرفاً نقش خوابگاهی نداشته باشند و انتقال جمعیت از شهر به طرف این روستاها به همراه انتقال مشاغل باشد. (۲) با ایجاد کار و فعالیت و مراکز خدماتی چون مراکز آموزشی، درمانی و رفاهی می‌توان مسیرهای مهاجرت به جای شهر ارومیه به این روستاها سوق داد. (۳) ایجاد مسکن مناسب برای روستاییان از طریق اعطای وام مسکن برای روستاییان تا از این طرق از ساخت و ساز در محیط شهر جلوگیری شود. (۴) بهبود درآمد روستاییان از طریق ایجاد مشاغل مختلف در روستا. (۵) جمع آوری و دفع مناسب زباله‌ها در محیط روستا؛ (۶) جلوگیری از تخریب مزارع و باغات در روستاها که این امر باعث افزایش قیمت زمین و مسکن در شهرها می‌شود.

منابع

- رضوانی، علی اصغر. ۱۳۹۲. روابط متقابل شهر و روستا با تاکید بر ایران، انتشارات دانشگاه پیام نور، تهران.
- رضوانی، محمد رضا، متکان، علی اکبر، منصوریان، حسن، ستاری، محمد حسین. ۱۳۸۸. توسعه و سنجش شاخص‌های کیفیت زندگی شهری (مطالعه موردی: شهر نور آباد، استان لرستان)، مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای، سال اول، شماره دوم، صص ۸۷-۱۱۰.
- رهنمایی، محمد تقی. ۱۳۶۹. توسعه تهران و دگرگونی در ساختارهای نواحی روستایی اطراف، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، شماره ۱۶، صص ۵۳-۲۴.
- شادی طلب، ژاله، ایمانی جاجرمی، حسین، بیات مجتبی. ۱۳۹۰. تحلیلی جامعه‌شناسی از ویژگی‌های روستاهای در حال گذر در شهر تهران، مجله بررسی مسائل اجتماعی ایران، سال ۲، شماره ۲۶، صص ۱۸-۱.
- شکوئی، حسین. ۱۳۸۹. دیدگاه‌های نو در جغرافیای شهری، جلد اول، انتشارات سمت، تهران.
- مطیعی لنگرودی، سید حسن، خسروی مهر، حمیده و طورانی، علی. ۱۳۹۳. اثرات روابط اقتصادی شهر روستا بر وضعیت اجتماعی و اقتصادی سکونتگاه‌های روستایی مورد: دهستان چهل چای در شهرستان مینو دشت، فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، سال سوم، شماره ۴، پیاپی، ۱۰، صص ۴۲-۱۹.
- محمدی یگانه، بهروز، چراغی، مهدی و ولایی محمد. ۱۳۹۲. نقش گردشگری مذهبی در توسعه روستایی، با تاکید بر کیفیت زندگی و سرمایه اجتماعی مطالعه موردی: روستای قیچاق شهرستان میاندوآب، نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی سال سیزدهم، شماره ۳. صص ۲۵-۷.
- موسائی، محمد افشاری، علی یزدان پناه، حمید علی نیا، زهرا جلائیان. ۱۳۹۳. اقتصاد شهری مدل‌ها و نظریه‌ها و کاربرد آن در شهرداری‌ها، ششمین کنفرانس ملی برنامه ریزی مدیریت شهری با تاکید بر مولفه‌های شهر اسلامی، مشهد مقدس.
- خراسانی، محمد امین، رضوانی، محمد امین. ۱۳۹۲. تحلیل تفاوت زیست‌پذیری روستاهای پیرامون شهری در شهرستان ورامین، فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، سال ۲، شماره ۲، پیاپی ۴، صص ۷۴-۵۵.
- صفری، راحله و حاتمی، مجتبی. ۱۳۹۰. درآمدی بر اقتصاد شهری و نقش آن در توسعه پایدار شهری، همایش ملی شناسایی و تبیین راهکارهای تحقق جهاد اقتصادی در شهرداریها. تهران.

- جمعه‌پور، محمود و طهماسبی تهرانی. ۱۳۹۲. تبیین میزان زیست پذیری و کیفیت زندگی در روستاهای پیرامون شهری، فصل نامه برنامه ریزی کالبدی-فضایی، سال اول، شماره سوم.
- هادی زنور، بهروز. ۱۳۸۸. درآمدی بر اقتصاد شهری، اقتصاد شهر، شماره اول.
- *AARP Public Policy Institute. 2005. Livable Communities: An Evaluation Guide. Tempe, AZ: Arizona State University Herberger Center for Design Excellence.*
- *Babaei, J., Ajza Shokouhi, M. 2013. A comparative study of the quality of urban life The case study of Mashhad neighborhoods (Kosar and Saber), Journal of Novel Applied Sciences, PP 387-397.*
- *Bartlet , W and et al. 2010. The Quality of Life and Regional Development in FYR Macedonia, Croatian Economic Survey ; Vol.12, 131-162.*
- *Białowolska, D. W. 2016. Quality of life in cities – Empirical evidence in comparative European perspective, Cities, pp87-96.*
- *Bullock, S.J.R. 2014. An analysis of technology quality of life in rural west texas community. A dissertation in Agricultural Education Submitted to the Graduate faculty of Texas Tech University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Doctor of Education*
- *Chen, S., Cerinb, E., Stimson, R., Lai, P. C. 2016. An Objective Measure to Assessing Urban Quality of Life based on Land Use Characteristics, Procedia Environmental Sciences, PP 50-53.*
- *Fahraji, Azad, A, Maryam, K, Bostani, Anvari Mahmood, R. 2015. ANALYSIS LIFE QUALITY OF URBAN AREAS RESIDENTS IN THE CITY OF FAHRAJ. International Journal of Geography and Regional Planning Research, Vol.1, , No.1, , pp.1-8.*
- *Kladivo, P, Marián, H. 2012. Quality of life in an urban environment: A typology of urban units of Olomouc. Quaestiones Geographicae 31(2), Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań 2012, pp. 49–60. 4 tables, 3 figs. DOI 10.2478/v10117-012-0018-4, ISSN 0137-477X.*
- *Lotfi, S., Faraji, A., Hataminejad, H., & Pourahmad, A. 2011. A Study of Urban Quality of Life in a Developing Country. Journal of Social Sciences, pp 232-240.*
- *Pukeliene, V. and Viktorija, S. (2009) "Quality of Life: Factors Determining Its Measurement Complexity", Inzinerine Ekonomika- Engineering Economics, 22:147-156.*
- *Quaghebeur, K., Masschelein, J., & Nguyen, N. 2004. Paradox of participation: Giving or taking part? Journal of Community and Applied Social Psychology, pp 154–165.*
- *Rana, M. and Wahlin, A. Lundborg, Cs. & Kabir, ZN. 2009. "Impact of Health Education on Health-Related Quality of Life among Elderly Persons: Result from A Community-Based Intervention Study in Rural Bangladesh", Health Promotion International, 24 (1):36-45.*
- *Shoeibi, M., Amraii, I., Mafakheri, A., Karimi, A., Alahdini, V, A. 2015. Analysis of Subjective Indicators of Quality of Life in Urban Areas of Iran (Case: Sonqor City), Journal of Research in Humanities and Social Science, 39-46.*
- *Slavuj, L. 2011. Urban Quality of Life – a Case Study: the City of Rijeka, HRVATSKI GEOGRAFSKI GLASNIK, PP 99-110.*